

Levél Haxinony Terenc Úrnak

Szépehalom felé, a nyelvi nemzeti művelőjének

Tekintetes Haxinony Terenc Úr!

Alázattal, de lelkes szível ragadok tollat, hogy szólhassak Önnek egy mai lány, aki bár másféle világban él, mégis gyakran barátságol az Ön és Jókai korának övényein. Talán furcsállja, hogy efféle levél érkezik napjainkból, ahol a gondolatokat nem lúdtollal írom, mégis remélem, hogy e néhány sorban ott bujkál majd valami abból a tisztá lelkesedéstől, amely az Ön leveleit is áthatotta.

Nemrégiben olvastam Jókai Mór Az arany ember című regényét, s szeretném azt Önnek szívből ajánlani. Ugy értem, ez méltó volna arra, hogy helyet kapjon az Ön könyvespolcán, mert benne a nyelv gazdagsága, a lélek mélysége és a természet harmóniája egyaránt otthonra lel. Olvasás közben olyan érzésem volt, mintha egy különös időutazásra indultam volna. A múlt és a jelen összefonódott bennem, az Ön korának nyelve, szelleme és törekvése átsuhant a lapokon. Timár Mihály története különös kettősséget hordoz: az egyik világ csillogó, de hideg, a másik csendes, de igaz. Ahogy egyre mélyebben olvastam, rájöttem, hogy ez az emberi lélek regénye. Egy olyan emberé, aki kívülről "arany", belülről viszont két világ között hányódik. Ahogy Jókai írja: "két ember lakott benne: az egyik, aki gazdag volt, a másik, aki boldog akart lenni". Ez a mondat bennem is nagyon mélyen megmaradt. Mert a mai világban, ahol minden a látszatról és a sikerről szól, mi fiatalok se érezzük, hogy milyen nehéz igazán önmagunk maradni. Nem ez az, amit Ön is keresett a nyelvben, Uram? Hogy a szó csillogása mögött ott ragyogjon az értelem tisztasága, s a forma mögött a lélek?

Ahogy olvastam a regényt, úgy éreztem, Jókai is afféle „nyelvújító”, mint Ön volt. Ő is mer új színekkel adni a szónak, új életet lehelni a régi formákba. Azt hiszem, Ön is örömmel olvasna azt a lecséges, arado magyar beszédet, melyben minden mondat egy kicsit dal, egy kicsit imádság.

Különösen megérintett Noémi alakja. Ő a természet leánya, egyszerű, de nemes, mint a tiszta magyar szó. Az ő világa a béke, a rend, az őszinte érzelm. Mellette ott áll Timár, a másik nő, a finomabb, idegenebb világ képviselője. Két nő, két lélek mintha a magyar nyelv két arca volna: az ősi és az új, az anyanyelv melege és az idegen szó oszillogása. Jókai így ír Noémiről:

„Olyan volt, mint az arany, melyet nem a tűz, hanem a nap fénye égetett át.”

E mondatban benne van az, amit Ön a szép magyar szavaktól is megkívánt: hogy a fény ne kívülről jöjjön, hanem belülről ragyogjon.

Amikor a Senki szigetére jártam képzeletben Timárral, úgy éreztem, ott minden szó szabaddal, minden érzés őszintével. Megérintette, hogy az igazán értékes nem az aranyban van, hanem a csendben, a természetben, a szeretetben. Talán ez a sziget nem is a Duna közepén van, hanem az ember szívében ott, ahol a lélek megpihenhet a világ zajától. Ön, aki egész életében a magyar szó bekegyét kereste, bizonyára ott is érezte magát ezen a helyen. Nekem is van egy ilyen „szigetem”: a szíjút kertünk. Ott, ahol csend van, csak a madarak énekelnek, és minden virág egy-egy történetet mesél. Ott érzem azt, amit Timár is érzett:

„Az igazán boldogság nem a világ zajában, hanem a szív csendjében lakik.”

Timár Mihály döntései nemcsak a múlt embereit tanítják, hanem minket is.

Amikor elmenekül a világ elől, és a szigetre új életet kezd, valahogy mindannyian vele menekülünk a zaj elől, a világ elől, és a szigeten új életet kezd; valahogy mindannyian vele menekülünk a zaj elől a csendbe a pénz elől az igaz érzelmek felé. Szeretném, ha Ön, aki a szavak mestere volt, megismerné ezt a másik mestert is, aki szívvel írt.

Néha úgy képelem, hogy ez a levelem nem papíron, hanem a könyvek lapjai között utazik. És hadd képeljem most tovább ezt a játékot, Uram! Tegyük fel, hogy levelem valóban elindul időutazásra. A betűk, mint apró hajók, ringanak a papíron, és a folyók hullámain sodródnak Széphalom felé. Az Szent Borbála helyett most az én levelem hajózik nem annyjalakos, hanem szavakkal. És ahogy partot ér, Ön talán ott ül dolgozószobájában körülötte kedves könyveivel, és egyszer csak kinyitja Jókai kötetét. A lapok közül kihullik egy megöröngült írás... és ahogy olvasza, a tinta újra felragyog. Akkor talán elmosolyodik, és azt mondja magában: „Íme, a magyar szó még mindig él. Él, és dalol.” És én, a jövőből, ezt a mosolyt érzem meg, mint egy csendes visszhangot, amely átselei az időt.

Olvasás közben volt, hogy elfeledtem, hol vagyok: mintha magam is Timár hajójára álltam volna, a víz szélén, ahol a valóság és az álom határai elmosódnak. Nézem, hogyan csillan meg a nap a Dunán, és azt éretem, hogy a szavak is fényleni kezdenek. Minden mondat egy hullám, amely elringat: egyszerre szomorú és felerelő.

Jókaitól megtanultam, hogy a boldogság nem a zajos világban lakik, hanem ott ahol csend van és igazság. Hogy a gazdagság sem aranyban, sem rangban nem mérhető, hanem abban, ha valaki tud szeretni, hinni, és hű marad ahhoz, amiben jó. És azt is, hogy az ember olykor két életet él: egyet a világnak, és egyet önmagának. És a lélek az, aki a kettőt egymáshoz közelíti. Talán Jókai is ezt akarta mondani, hogy az igazi arany nem csillog, hanem melegít. Mint a magyar nyelv, melynek minden szava kicsit otthonos, kicsit szívesen szökö. Talán ezért érzem, hogy Ön és Jókai valójában egyazon utat jártak: a szépség, az igazság és a nyelv szeretetének útját.

Engedje meg, hogy egy idézettel zárajm levelemet, melyet mintha Önnek írt volna Jókai: „Az ember addig él, amíg van valami, amit szeret, és van valaki, akinek elmondhatja.” És most épp ezt teszem, Tisztelt Uram; elmondom Önnek, mennyire szerethető ma is a magyar nyelv, s mennyire élő minden, amit Ön egyszer álmódott.

Ila pedig elbarná a könyvet, szeretném kérni az Ön véleményét is. Vajon, mit gondolna Timár Mihály kettős életéről? Megértene-e őt, aki két világ között próbált igaz ember maradni? És vajon Ön szerint mi fontosabb: az, hogy „arany” emberek legyünk, vagy az, hogy tiszták maradjunk önmagunkhoz?

Én úgy érzem, Az arany ember ma is azért különleges, mert segít meglatni a határt a látszat és a valóság között. Ez a határ, kedves Kázinovics úr, ma is ugyanott húzódik, mint az Ön idejében: az emberi lélekben.

Sárospatak, 2025. október 12.

Alázatos tisztelettel és ifjú lelkesedéssel maradtok

Kázin Tilda

egy mai lány,

ki Jókai és Kázinovics világában barangol.

Pályázó neve: KAZUP TILDA

8. b. (FELSŐ TAGOZAT)

Sárospataki Református Kollégium

Általános iskolája

e-mail cím: kazupnedocsandrea@gmail.com

20/ 517 5554